

EELK RAPLA MAARJA-MAGDALEENA KOGUDUSE LEHT

Nr 1 (41) märts ISSANDA AASTA 2014

Kirjataht suretab, aga Vaim teeb elavaks.

2.Korintlastele 3,6

Rapla kihelkonna auhind perekond Uusbergile

1998.aastal asutatud Rapla kihelkonna auhinnaks on skulptor Tauno Kangro loodud koguduse nime- ja kaitsepühaku Maarja-Magdaleena pronkskuju, mis on asetatud AS Gildemannis valmistatud dolomiidist alusele. Tegemist on sõna otseses mõttes kaaluka auhinnaga, mis antakse kätte reeglina Rapla kihelkonna nimepäeva – madlipäeva, 22.juuli paiku.

Viieteistkümnenda Rapla kihelkonna auhinna pälvis aastal 2013 perekond Uusberg, kelle tuntus ulatub Raplast palju kaugemale. Pereisa Valter on joonisfilmi kunstnik, kes töötanud aastaid ka Rapla valla kultuuri-nõunikuna. Suuresti tänu temale valmis 2004.aastal Rapla valla ja koguduse vaheline koostöölepe, mis oli üks esimesi omataolisi Eestis.

Psühholoogist pereema Urve on Raplale rahvusvahelist kuulsust toonud koolinoortest koosneva Riinimanda koori looja ja dirigendina. Koori sügavalt vaimse ja vaimuliku muusika esitamiseks on Rapla kirik ideaalne koht. On saanud tavaks, et enne järjekordsele konkursile sõitmist soovivad nad just siin üles astuda, et minna oma kodukiriku õnnistusega järjekordseid loorbereid lõikama. Jõuluõise jumalateenistuse muusika on olnud juba aastaid nii endiste kui ka praeguste riinimandalaste kanda.

Uusbergide pere kõik kolm poega on samuti väga andekad ja ettevõtlikud. Vanim, Andero, on psühholoog ja töötab õppejõuna Tartu ülikoolis, Uku on tuntud lavastaja ja näitleja ning

Pärt omanäoline helilooja ja koorijuht, kelle loodud kammerkoor „Head Ööd, Vend“ on sagedane esineja Rapla kirikus.

Kandidaadi Rapla kihelkonna auhinnale esitavad Rapla Maarja-Magdaleena kogudus ning kihelkonna territooriumile jäävad neli omavalitsust ehk Järvakandi, Kehtna, Raikküla ja Rapla vald. Viimased on ka selle rahastajad. Nominent (isik või isikute rühm) ei pea olema kohalikku päritolu, kuid tal peavad olema teened Rapla kihelkonna ja/või koguduse ees ning tema tegevus peab olema toonud tuntuks kogu paikkonnale. Erand-

korras võib auhinna välja anda ka postuumselt.

Rapla kihelkonna auhinna varasemateks laureaateks on olnud koguduse endised vaimulikud Evald Saag ja Esra Rahula, poliitikud ja omavalitsustegelased Harri Õunapuu ja Tõnu Saar, kirjanik Enn Vetemaa, koduloolased Ester Kulagina, Ilse Rahkema ja Arvi Paidla (postuumselt), muusikud Tõnu Kaljuste ja Siiri Kalvik, Rapla kirikumuusika festivali asutaja Raimo Kivistik, Vabadussõja mälestussamba taastaja Toomas Tõnisson, Uku Masingu kolleegium ja Rapla koguduse käsitööring.

Rapla kihelkonna auhinna annab Urve ja Valter Uusbergile üle eelmine laureaat, koguduse käsitööringi juhataja Inge Sepp

Selles lehes

Juhatuse liige Marju Teiverlaur lk.2
Perekond Unga: Meie tee... lk.3
Elmi Hausi mälestused lk.4
530 aastat Martin Lutheri sünnist lk.6

Kunstnik Otto Rannamäe lk.6
In memorian Esra Rahula lk.8
Peipsi ääres lk.12
Reisimuljed Kanadast lk.14

Uus juhatuse liige Marju Teiverlaur

Eelmisel aastal valis koguduse nõukogu uueks juhatuse liikmeks Marju Teiverlauri, kelle perekond on olnud väga tihedalt seotud Rapla kogudusega.

Isa Arvo Musthallik oli juhatuse esimees suurel tõusu ja tungi ajal – 1980-ndate aastate lõpus ja 1990-ndate esimesel poolel. Poeg Mait on teist koosseisu järjest valitud koguduse nõukokku ning ema Valve on väga tubli abiline koguduse praktilistes töodes-tegemistes.

1. Kes Sa oled, Marju Teiverlaur?

Minu tähtsaim roll on olla ema oma kolmele pojale. Kaks täiskasvanud poega teenivad praegu Eesti kaitseväes ning kolmas käib Hagudi põhikooli viiendas klassis. Vanematele olen tütar ja vennale õde. Elan Alus, kuid töötan Raikküla vallavalitsuses arendus- ja finantsnõunikuna. Vabal ajal meeldib mulle lugeda ja sõita jalgrattaga. Kuulun ka R13 vennaskonda, mis on tegutsenud Eestis alates 2002. aastast. Kui Maidla mõisas tegutses veel lastekodu, tegime igal 13. reedel heakorratöid nii vana mõisahoones kui ka väljas.

2. Kuidas Sa sattusid koguduse juhatusse?

Kuna Mati Leipalu tervise tõttu juhatusest lahkus, oli vaja asemele leida uut inimest. Juhatusse võib kutsuda inimesi ka väljastpoolt nõukogu. Minuga võttis ühendust õpetaja Mihkel Kukk ja küsis, kas olen nõus osalema koguduse juhatuse töös. Pakkumine tuli üsna ootamatult, kuid mulle anti mõtlemisaega. Pärast mõningast kaalumist ja järelemõtlemist, kas see ülesanne on mulle pere ja töö kõrvalt ikka võimalik, andsin nõusoleku.

3. Millised on Sinu ülesanded juhatuses?

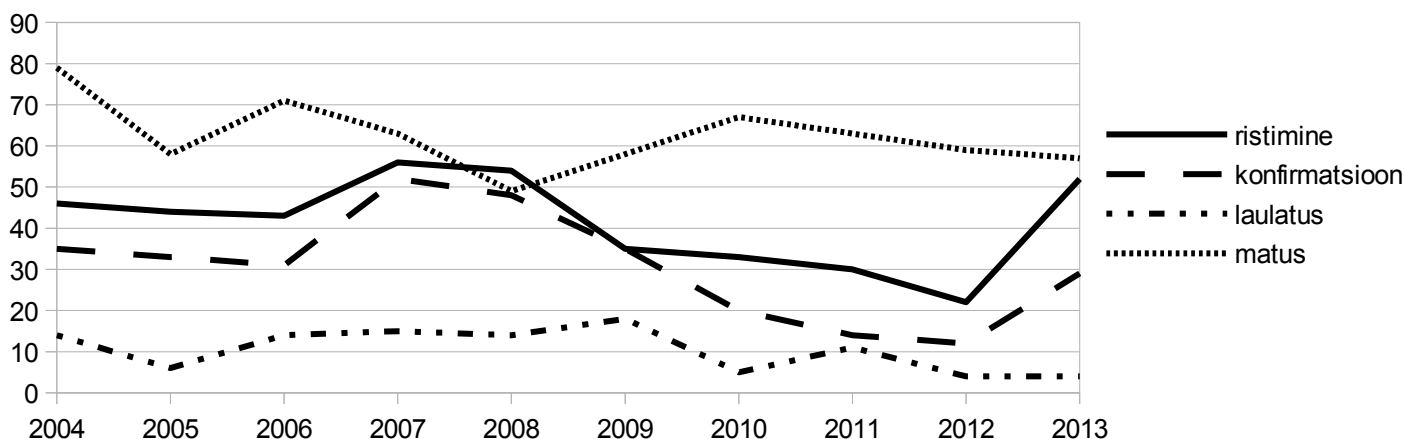
Minu ülesandeks juhatuses on aidata eelkõige projektide kirjutamisega parandada koguduse majanduslikku seisut. Sügisel sai Raikküla valla abiga Purkus Samaaria koja juurest vanu ja ohtlikke puud maha võetud. Samuti olen varustanud meie koguduse aktiivseid ja rõõmsameelseid käsitöönaisi vajalike materjalidega.

Suvel kinkis Saksamaa sõpruskogudus meile armulaualeibade valmistamise vormi koos retseptiga, mida nad ka ise kasutavad. Novembris tegime sellega juba esimese partii oblaate, mis koguduse poolt on leidnud hea vastuvõtu. Adventiaja alguses korraldasime pastoraadis esimest korda piparkookide tegemise talgupäeva, millega samuti tahame edaspidi jätkata.

Oktoobris osalesin koos Raivo Ermiga koguduste juhatuse esimeeste konverentsil Nelijärvel, mis minu jaoks oli väga positiivne kogemus ja andis häid mõtteid tulevikuks.

Küsis Ilme Veetamm

EELK Rapla koguduse viimase kümne aasta ametitalitused

Perekond Unga: Meie tee...

Anne ja Rein Unga elavad päris Rapla südames endises tuletõrje hoones, kus praegu asub Rapla vallavalitsus. Hubasteks eluruumideks muudetud kodus vaatavad igal sammul vastu pereisa Reinu ja poeg Vallo oma kätega valmistatud kapid, riulid ja kummutid.

Ennem lähen kirikukoori, kui astun parteisse

Just nõnda vastas Rein juba küllalt noore mehena oma ülemustele Rapla tuletõrjes, kes nägid temas potentsiaali tulevase juhina, kuid mis nõukogude ajal oli mõeldav ainult parteipileti olemasolul. Sellest, et parkümmend aastat hiljem Anne ja Rein mõlemad tõepoolest koguduse segakoori laulma lähevad, ei osanud nad siis veel undki näha. Inimene ütleb, aga Jumal viib täide!

Rein on sündinud Järvakandis. Ta on pere neljast poisist, kellest kaks vanemat olid poolvennad, noorim ja vaid kuune, kui isa suri, ning 16, kui ema lahkus. Keskkooli lõpetamise järel läks ta Järvakandi Tehastesse. Pärast sõjaväge, kus tal tuli 1968.aasta augustis ka Tšehhoslovakkias „sotsialismi kaitsmas“ käia, asus ta tööle Rapla tuletõrjesse ja oli seal mitmetele reorganiseerimistele vaatamata ametis 40 aastat.

Jumala auks, ligimese kaitseks

See vana tuletõrje lipulause on olnud kindlasti ka rühmapealiku ja vahtkonna vanemana tegutsenud Reinu isiklik moto. Tema kontosse kuulub lugematu arv päästetud inimelusi.

Praegu peab eluaeg puidutööd teha armastanud Rein ennast tagasihoidlikult vaid poja Vallo abiliseks. Rapla kirikule on nad valmistanud uued torniluugid ja aknaraamid, ukseid tornialustesse ruumidesse, trepikäsipuud kirikule ja pastoraadile jne. Viimase suurema tööna meisterdasid nad pastoraadi saali lugemispuldi samas stiilis sealse Rapla kiriku ehitamisaastast (1901) pärit väikese altarilauaga. Ikka Jumala auks!

See peab ikka vägev Jumal olema

Nii mõtles lapsena Lelle mõisa lähedal üles kasvanud Anne, kui oma vanaema kodus silmaveega palvetamas nägi. Kuna sügavalt usklik vanaema kuulas Soome raadiost jumalateenistusi, sai Anne Meie Isa palve ja usutunnistuse selgeks enne soome kui eesti keeles. Ka tema lapsepõlv on olnud keeruline. Näiteks seda, et tal on veel 2 poolõde ja poolvend, sai Anne teada alles suurena.

Pärast Lelle kooli jätkas ta õpinguid Rapla kaugõppekeskkoolis ning töötas instruktorina ALMAVÜ Rapla rajoonikomitees ja hoiupangas. 1976 läks Annegi tööle tuletõrjesse. Talle allusid puidutöökojad, sepad, korstnapühkijad jt. Praegu on ta raamatupidaja Tammiku fotoäris.

Üle 40 aasta koos

Esimest korda Keavas suveaia peol kohtunud Anne ja Reinu abielu registreeriti 1969.aasta teisel jõulupühal. Nende perre sündis kolm last. Vanem poeg Vallo on FIE ja elab oma perega sama katuse all. Teine poeg Iko suri kaasasündinud terviserikke tõttu juba 4-kuuselt.

Tütar Jaana Maria läks Vesiroosi gümnaasiumi lõpetamise järel usuteaduse instituuti teoloogiat tudeerima ning sai õpingute ajal praktiseerida oma kodukoguduses. Praegu on

Anne ja Rein Unga on olnud koos peaaegu 45 aastat

ta tütre kasvatamise kõrval pühendunud Mustamäe Maarja Magdaleena koguduse ja kiriku ülesehitamisele. Lisaks on Anne ja Rein olnud headeks kasuvanemateks Ly´le, kes 16-aastasena nende perre tuli. Annel ja Reinul on seetõttu ka viis lapselast: Keili, Liise Marie, Madli, Oliver ja Kevin.

Kogudus kui teine kodu

Kuna Järvakandis tollal kirikut ja oma kogudust veel ei olnud, on Rein ristitud Rapla õpetaja Evald Saagi poolt kodus. Annegi oli ristitud lapsena Lelles. Leeri jõudsid nad mõlemad 1989.aastal.

Sealtpeale on nad olnud aktiivselt kaasas koguduse eluga. Rein on üks pikemaajalise staažiga nõukogu liikmeid, mis tõestab eelkõige inimeste usaldust tema suhtes. Ta on olnud ka juhatuse liige ja revisjonikomisjoni esimees.

Anne valiti üle-eelmisel aastal nii nõukogu kui ka juhatuse liikmeks ning tema korraldada on pühapäevane kotikorjandus. Aastaid on Anne olnud suvise teeliste kiriku asjalik projektijuht koguduses. Loomulikult laulavad nad usinalt koguduse segakooris ega ütle oma abist ära mis tahes tööde ja tegemiste puhul kiriku juures.

Eelmise aasta nelipühal said Anne ja Rein Unga pikaajalise ustava ja pühendunud teenimise eest Rapla koguduses EELK tänukirjad.

Mihkel Kukk

95-aastase Elmi Hausi mälestused

Rapla kirikust on mulle meelde jäänud pikk sirgeselgne ja terase silmavaatega proua, kes laulis koguduse segakooris. Tema nimi on Elmi Haus.

Nüüd, kui Elmi veedab vanaduspäevi Rapla hooldekeskuses, otsustasin temaga lähemalt tuttavamaks saada. Mulle tuli vastu kepile toetuv, kuid endiselt sirgeselgne ja terase silmavaatega vanaproua. Kui küsisin, kust tuleb see hoiak, sain vastuseks: „Ema ütles, et tüdruk peab ilusti käima. Olen seda kogu elu järginud.“

Sündinud Baškiirias

Elmi Haus (neiupõlvenimega Vassil) sündis 23.septembril 1918 kaugel Baškiirias 8-lapselises peres, kuhu tema isapoolsed vanemad olid paremate elutingimuste lootuses tsaariajal välja rännanud. Tema ema oli pärit Kehtna vallast Rõue külast.

Elmi sünnitalu eesti ja läti segakülas oli 30 hektarit suur, ja elumaja oli ilus kuue aknaga hoone sirelite keskel. Ega elul muidu viiga polnud, kuid 1920-ndate alguse näljahäda sundis sealt lahkuma. Eestisse jõuti 1921.aastal ning elama asuti Keavasse. Kuigi isa oli osav töömees, ei õnnestunud tal siin maad osta ning elu ei edenenu sugugi ootuspäraselt. Kuna Baškiirias oli nende maja müümata jäänud, pöörduti juba 1924.aastal sinna tagasi.

Tollest lühikesest Eestis oldud ajast mäletab Elmi hästi, kuidas ta emaga Rapla õpetaja Joosep Liivi juures käinud. Õpetaja küsinud, kas tüdruk ka mõnda salmi või laulu oskab. Elmi teadnud küll, aga ainult siis, kui ema ta sülele võttis. Pastor Liiv kinkinud Elmile

seepeale suure pruuni värvi foto Rapla kirikust.

Veel mäletab ta, et Keava teeotsas Kõpu saunas elanud vokimeister, kelle naine oli õmbleja. Sealt telliti Elmile ja emale ilusad riided: pikk seelik ja jakk ning vokimeistrilt vokk, mis hiljem Venemaale kaasa võeti.

Eesti koolis pole Elmi kunagi käinud. Vend Paul tegi kodus etteütlusi ja nii õpitudki kaugel Baškiirias eesti keeles kirjutama. Usuliselt talitusi korraldanud seal Samaara saksa-läti koguduse õpetaja Evald Allas, kes iga aasta maikuu lapsi ristimas ja leeriopestust andmas käis.

Pärast tagasipöördumist polnud aga elu Baškiirias sugugi enam endine. Lootuses pääseda kulakuks tegemisest müüdi oma maja maha ja asuti kaugemasse külla uut eluaset rajama. See aga ei aidanud, sest

kulakuks tehti nad ikkagi. Majast aeti välja ja vara tassiti laiali. Imekombel jäetud üks hobune alles ja nii sai isa mäeinseneride juures voorimehena tööd. Eluasemeks tehti jõe kaldale muldonn. Salaja tassiti oma endise kodu juurest lauajuppe uue elamise tarbeks. Oli nalga, ent kuidagi elati ära. Ema korjanud metsast rohtusid ja keetnud neist suppi.

Elmi töötas kolhoosis põllutöölisena, ja oli traktoril haakijaks. Pärast ema surma 1938.aastal mindi Krasnodari kraisse, kus elas Elmi õde, kes oli abielus ukrainlasega. Seal oli põhitööks tubaka kasvatamine. Kui sõda algas, läks Elmi tagasi Baškiiriasse ja töötas seal roomiktraktoril traktoristina ning õppis ära ka sepatöö.

Tagasi Eestis

Isa surma järel 1947 tuli Elmi tagasi Eestisse. Esiailgu elas ta onude juures Tallinnas. Hiljem aga tuli Keavasse, kus töötas külanõukogus käskjalana, pikemat aega aga Kehtna velsker-ämmaemanda punktis, samuti Rapla trükikojas, mis asus pastoraadi hoones.

Leeris käis Elmi Rapla koguduses 1948.aastal. 1966 abiellus ta Valtust pärit Helmuth Hausiga ning nad asusid elama Väljataguse külla. Abikaasa suri 1998.aastal.

Koguduse laulukooriga liitus Elmi 1960-ndatel ja laulis seal 40 aastat. Seda aega meenutab ta suure südamesoojusega: „Olin sopran ja mind pandi Marta Heliste kõrvale laulma. Minu esimene koorijuht oli Igo Raju.“

Elmi mäletab eriliselt kahte jõuluõhtut, kui punavõimude käsul Rapla kirikust elekter välja lülitati ning jumalateenistused peeti ainult küünlavalgel. „Oi, kui ilus see oli,“ meenutab ta saadud positiivset kogemust veel siiani.

Armastus oma kodukiriku ja vajadus Jumala sõna vastu on Elmil olnud sama tähtis nagu igapäevane leib. Kuni vähegi jaksas, oli ta peaaegu igapäevane kirikuline.

Elmi lähisugulaste hulgas on ka vaimulikke. Raadiopastorina tuntud Rannamõisa ja Randvere koguduse õpetaja Aare Kimmel on Elmi emapoolne onupoeg. Isapoolne vennapoe Johannes Vassel oli aga pikka aega kirikuõpetaja Vändras ja Roosil.

Möödunud sügisel sai Elmi Haus juba 95-aastaseks, kuid terane mõistus, hea mälu ja hingesoojus pole teda eluraskustele vaatamata maha jätnud.

*Elle Kangur,
koguduse diakooniatöö koordinaator*

Rapla koguduse segakoor jumalateenistusel laulmas, Elmi Haus paremalt kolmas

Usupuhastaja sünnist möödus 530 aastat

Novembris möödus 530 aastat Martin Lutheri sünnist. Seoses reformatsiooni läheneva suurjuubeliga ehk 500 aasta möödumisega päevast, mil Luther oma kuulsad teesid Wittenbergi lossikiriku uksele naelutas, on meilgi põhjust usupuhastaja elu ja tegevust meenutada.

Luther sündis 10. novembril 1483. aastal Saksamaal Eislebenis mäetöölise perekonnas. Oma lapsepõlve kohta kirjutab ta: „Tõsine ja vali oli elu vanemate kodus.“ Isa soovil valmistus ta Erfurti ülikoolis saama juristiksi, ent ootamatult mitmete asjaolude tõttu läks ta 1505. aastal hoopis kloostrisse, kus mõne aja pärast pühitseti preestriks. 1512. aastal promoveeriti Luther teoloogia-doktoriks ja sai professori koha Wittenbergi ülikoolis.

Lutheri eluküsimus oli, kuidas leida armulist Jumalat, keda tunti pigem karmi kohtumõistjana. Hirm Jumala ees oli keskaja inimeste puhul valdav. Luther uuris hoolega Piiblit selle alkeeltes ning suurte võitluste ja kahtluste järel saabus lõpuks selgus, et inimene mõistetakse õigeks Jumala ees üksnes armust usu läbi Jeesusesse Kristusesse lahus käsutegudest. Seda avastust ei saanud ta ainult endale jätta.

Just siis, kui Luther oli leidnud armulise Jumala, tuli ootamatu löök, milleks oli indulgentside ehk patukustutuskirjade müük. Kuigi Rooma Püha Peetri kiriku ehituseks vajati raha, oli see Piibliga vastuolus olev labane äri.

Luther koostas ladina keeles 95 teesi ehk vastulauset ja naelutas need 31. oktoobril 1517 toleaeegse tava kohaselt teoloogilise väitluse alustamiseks Wittenbergi lossikiriku uksele. Need tõlgiti otsekohe saksa keelde ning masstiraazis trükituna

levisid üle terve Saksamaa. Seda loetaksegi usupuhastuse alguseks.

Tollane katoliku kirik, kellel oli ühiskonnaelul väga suur mõju, nõudis Lutherilt oma õpetuse tagasivõtmist. Et Luther keeldus ning tunnistas Wormsi riigipäeval sirgeselgselt: „siin ma seisan ja teisti ma ei saa, aidaku mind Jumal,“ pandi ta nii kiriku- kui ka riigivande alla.

Kuna Lutherile oli selleks ajaks tekkinud palju pooldajaid, korraldati ta „röövimine“ ja peideti vastaste eest varjule Wartburgi lossi. Seal tõlkis ta 10 kuuga Uue Testamendi saksa keelde, millest lühikese aja jooksul ilmus palju kordustrükke.

Lutheri julge tegevus oli põhjustanud mitmel pool rahvarahutusi ja isegi kirikute rüüstamisi. Ta ei saanud selles protsessis jääda ainult kõrvaltvaatajaks ning naasis Wittenbergi.

1525. aastal abiellus Luther kloostrist põgenenud nunna Katharina von Boraga

ja nende perre sündis kuus last. Lutheri kodu sai kristliku kodu eeskujuks, kus peeti ühiseid perepalvusi kogu majarahvale ja lauldi palju üheskoos.

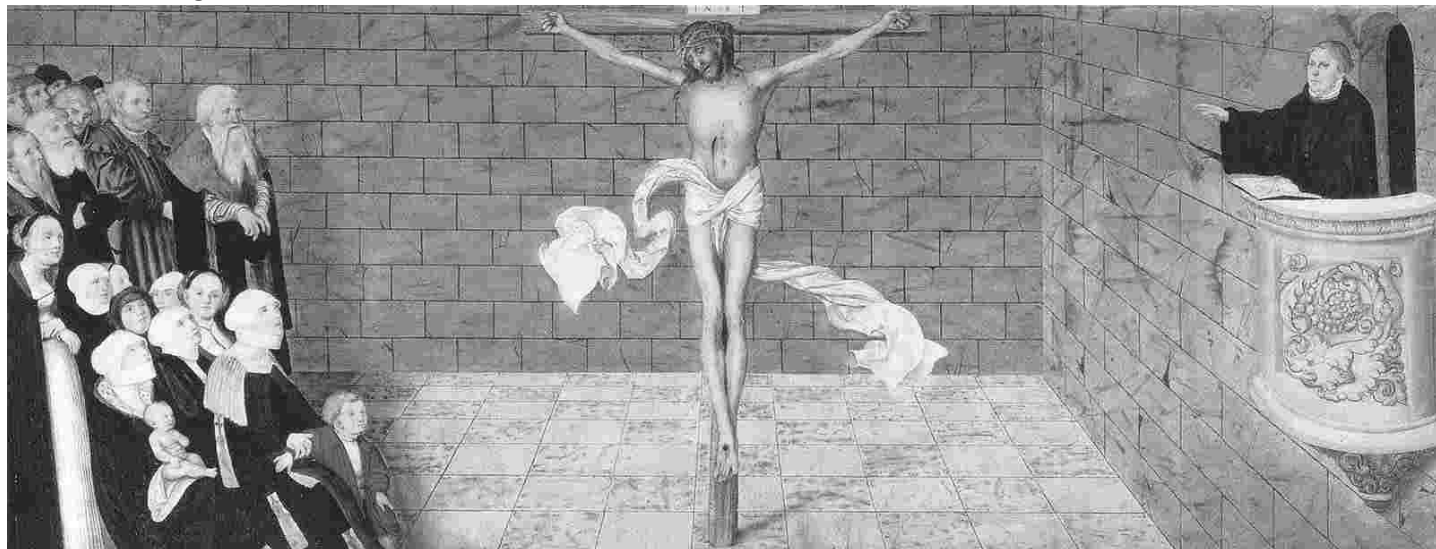
1529. aastal ilmusid Lutheri sulest Suur ja Väike Katekismus, millega oli loodud evangeelse õpetuse vundament. Üldise kirjaoskuse edendamiseks, et igäiks saaks pühakirja isiklikult lugeda, nõudis ta koolide asutamist. 1534. aastal trükiti Lutheri tõlgitud kogu Piibel, millega ta pani aluse ühtsele saksa kirjakeelele. Järgneva poole sajandi jooksul müüdi Lutheri Piiblit sada tuhat eksemplari. Luther sai ka alusepanijaks evangeelsele kirikulaulule.

Usupuhastus suutis vastuseisule vaatamata nii kiiresti ja laialt levida kahel põhjusel. Esiteks seetõttu, et oli leiutatud trükikunst, mis võimaldas Lutheri kirjutisi masstiraazis välja anda. Teiseks aitas kaasa osa vürstide toetus. Saksamaa oli 16. sajandil jagunenud paljudeks vürstiriikideks, kus kehtis põhimõte: kelle maa, selle usk.

Lutheri usu ja õpetuse keskmeks oli Kristus. Tema sõber kunstnik Lucas Cranach (vanem) on ühel väga kõnekal maalil kujutanud Lutherit Wittenbergi linnakiriku kantslis jutlustamas ja näitamas ristilöödud Kristusele, kes on tema ja ta kuulajate vahel.

Martin Luther suri oma sünnilinnas Eislebenis 18. veebruaril 1546. aastal. Juba raskelt haigena pidas ta seal mõni päev varem oma viimase jutluse. Lutheri surivoodi juures oli ta sõber professor Justus Jonas, kes küsis usupuhastajalt, kas ta jääb kindlaks sellele õpetusele, mida ta oli jutlustanud. Lutheri vastus oli jah, mis jäi viimaseks sõnaks ta suust. Luther maeti Wittenbergi lossikirikusse.

Kalju Kukk

Lucas Cranachi maal kujutab jutlustavat Lutherit Kristusele näitamas, kes on alati tema ja ta kuulajate vahel

Otto Rannamäe - kunstnik Jumala armust

Aasta tagasi, 3. jaanuaril 2013 suri Toronto eestlaste vanadekodus Ehatare 95-aastasena Valtust pärit kunstnik Otto Rannamäe.

Kui me abikaasa Anneliga läksime 2012.aasta novembris pooleks aastaks Kanadasse Vancouveri eesti kogudust teenima, teadsime, et meil seisab kevadel ees reis Torontosse. Lootsime siis kindlasti ka Ottot külastada, kellega olime aastaid olnud kirjavahetuses ning korra ka Raplas kohtunud. Kuid inimene mõtleb, aga Jumal juhib. Nii võisime aprilli lõpus käia vaid tema haul Toronto Yorki kalmistul.

Kunstnikuks sündinud

Otto Rannamäe (enne eestistamist Schelejev) sündis 25.detsembril 1917. Pärast vabadussõda asus koloneli aukraadis isa Otto-Rudolf oma perega elama Valtu veskisse. Haridusteed alustas Otto Valtu koolis, kus ta kunstihuvi avaldus juba varakult. Karjapoisina oli ta paplipuu koore tükkidest teistele lastele puust loomad ja isegi ratastega autod valmis meisterdanud. Tema talenti märkas koolijuhataja, kes pakkus poisile võimaluse teha talle kirjutuslaud. Otto oli õhinal nõus ning nii tulevane mööblimeister viienda klassi poisina oma esimese suurema töö ka valmis tegi. Mis siis, et aega võttis see kaks aastat. Sealpeale oli sõrm juba kindlalt muusale antud.

Valtu koolijuhataja soovitanud vanematel oma andekas poeg kindlasti Tallinna edasi õppima saata. Tollases Riigi Kunsttööstuskoolis õppis Otto mööbli ja tööriistade valmistamist ning ka skulptuuri. Seitse aastat väldanud õpingud andsid talle lisaks ka keskkooliõpetaja kutse, millist ametit sai ta pidada sõja järel Saksamaal Stolzenau põgenikelaagri eesti gümnaasiumis.

Põhimõttekindel eestlane

Otto oli üles kasvanud peaaegu ühel ajal Eesti riigiga ja väga eestimeelsena. Tema jaoks olid tähtsad aated ja põhimõtted, mis said tõelise karastuse just sõja ajal. Saksa sõjaväkke mobiliseerituna sattus ta oma otsekohesuse ja sirgeselgsusega mitmel korral keerulistesse situatsioonidesse, mis oleksid võinud ka väga halvasti lõppeda. Taipliku ja aruka noormehena tuli ta aga igast kriisist

alati auga välja. 1944.aasta lahingutes Tartu all sai kapteni aukraadis Otto Rannamäe pealetungivate venelaste mürsukillust ülraskelt haavata, millele järgnes poolteadvusetus olekus loomavagunis sõit Saksamaale.

Kuigi Ottol endal õnnestus jõuda vabasse maailma, jäi teda pikkadeks aastakümneteks painama teadmatus iketatud sünnimaale jäänud omastest. Üks tema vendadest oli mobiliseeritud vene sõjaväkke ja teine varjas end metsavennana. Ka Otto esimene abikaasa Alidie, hilisema perekonnanimelga Elmi jäi Eestisse ja on maetud Rapla kalmistule. Teine abikaasa Ella, kellega ta kohtus Kanadas, lahkus igavikku 1999.aastal.

Kahel korral õnnestus Ottol ka oma sünnimaad külastada. Esimene oli veel sügaval nõukogude ajal, 1978.aastal, ning siis teda oma kodukohta Valtusse

ei lastud. Teine külaskäik oli juba vabasse Eestisse. Raplas elas Otto vend Artur Schelejev, kes oli aktiivne koguduse liige ning tugev bassilaulja Rapla kirikukooris.

Kogu elu kunstnik

Kuna kunstniku amet aitas Otto Rannamäel vabas maailmas suhteliselt kergesti meelepärast tööd leida, kujuneski sellest nii tema leivatöö kui ka harrastus ja armastus kogu eluks.

1948 siirdus ta Saksamaalt edasi Inglismaale, kus täiendas end skulptuuri alal ja pühendus antiikmööbli valmistamisele. Kolm aastat hiljem Kanadasse ümber asununa ning kuulsa Eatoni kompanii antiikmööbli osakonnas tööd leides äratasid ta võimed ja oskused seal erilist tähelepanu. Kui firma 1954.aastal Otto Rannamäe valmistatud 17. sajandi inglise stiilis puhveti rahvusvahelisele näitusele saatis, pälvis see kõrgeima auhinna. Väga suure osa tema kui kunstniku elust ongi hõlmanud näitustel esinemine ning vähe on olnud neid kordi, kus ta oleks jäänud ilma auhinnata.

Mõni aasta hiljem kutsus General Motorsi reklaamiosakond Otto Rannamäe endale tööle, kus proovitööks anti teha firma golfiklubi sisekujundus. Aastatel 1966-1982 tegutses ta meistrina Kanada riikliku tele- ja raadiokompanii lavakujundusosakonnas. Sellesse aega jääb ka piinlik seik, kui direktor isiklikult palunud kunstnikul hakata valmistama miniatuurseid esemeid oma abikaasa antiigiäri jaoks. Otto asuski neid rohkesti tegema ning tööde eest

Pähklipuust pannoo „Karjane teel Jeruusalemma“ Rapla pastoraadi saali seinal

tasuti heldelt, kuid tal soovitati tagasihoidlikult oma initsiaale esemetele mitte alla kirjutada. Kord pensionipõlves Toronto itaalia ja hiina antiigiärisid mööda jalutades leidis ta sealt eest ka oma töid. Imestus oli aga seda suurem, kui kõigil tema valmistatud taiestel seisis all hoopis teise, valemkunstniku initsiaalid. *O tempora, o mores* (oh ajad, oh kombad), ütleksid selle peale vanad roomlased.

Kuna meister ise janunes pidevalt uute teadmiste järele, tegi Otto küpses eas Ontario kunstikolledžis tutvust ka pronksivalu saladustega. Tema meelismaterjalideks said mahagon, tamm, alabasterkivi, marmor, steatiit

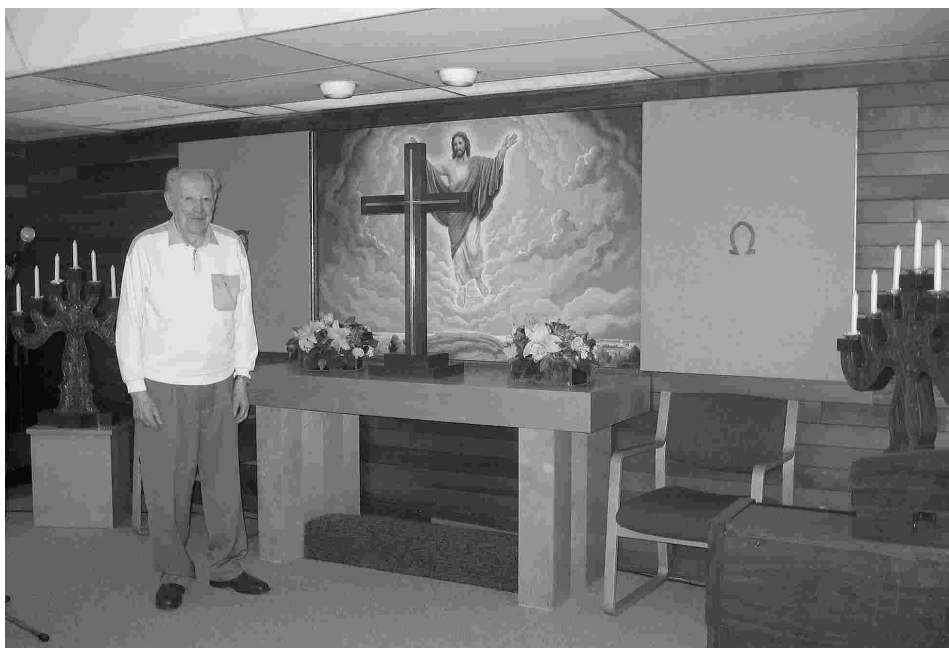

Üks kunstniku paljudest taiestest

ja pronks. On lausa üllatav, kui graatsilisi ja dünaamilisi vorme suutis kunstnik ka looduslikult väga tugevatest materjalidest välja võluda.

Lahtiste kätega ja oma tööd armastava meistrina on Otto Rannamäe valmistanud ehisdetaile ja dekoratiivseid esemeid ka ühiskondlikele hoonetele. Näiteks mahagonist vapi Toronto Eesti konsulaadi seinale või Toronto Eesti pangale pronksist uksekäepideme.

Toronto Vana-Andrese kirikusse ja Ehatare vanadekodule valmistas ta altariristi ja küünlajalad. Kuuludes Vana-Andrese kogudusse, tegi ta oma õpetajale Udo Petersoole, kui too 1991.aastal välis-Eesti peapiiskopiks valiti, karjasesaua.

Toronto eesti vanadekodule Ehatare valmistas Otto altariristi ja küünlajalad

Helde kinkija

Otto Rannamäe oli Toronto Eesti kunstnike koondise liige ning elu lõpupoole hakkas ta oma teoseid heldelt kinkima paljudele organisatsioonidele, kogudustele ja rahvaskaaslastele üle kogu maailma - Ameerikasse, Euroopasse ja ka Austraaliasse.

1996.aastal saatis ta Rapla kogudusele pähklipuust seinapannoo „Karjane teel Jeruusalemma“, mis meie pastoraadi suurt saali ehib. Lisaks on Otto Rannamäe saatnud suure hulga väiksemaid töid, millest saab kujundada terve näituse. Viis aastat

tagasi tegi ta oma kunagisele kodukogudusele ka suurema rahalise annetuse.

Eestis võib ta töid näha veel ka rahvusraamatukogus, Vilde ja Tammsaare muuseumis, Nõmme lastehaiglas, Valtu põhikoolis ja paljudes kodudes.

Jumal oli Otto Rannamäele kinkinud rohkelt talente ning pika ja sisuka elupäeva nendega kauplemiseks. „Kõige tähtsam elus on uskuda Jumalasse,“ on kunstnik kokku võtnud oma elukreedo.

Mihkel Kukk

Ka enda ja oma abikaasa hauakivi Toronto Yorki kalmistul on Otto ise valmistanud

In memoriam ESRA RAHULA

Praost Esra Rahula matus Rapla kirikus 8.juunil. Auvalves on piiskop Einar Soone, assessor Gustav Piir ja peapiiskop Andres Pöder

Ta sündis Rapla vallas Arankülas Reinumardi talus oma vanemate Jüri ja Liisa Rahula viimase, kolmanda lapsena. Pere kaks vanemat poega olid surnud juba enne Esra sündimist. Kooliteed alustas ta Seli-Hagudi algkoolis ning viiendasse klassi läks Harjumaa progümnaasiumisse, mis hiljem muudeti Rapla keskkooliks.

Kui Esra Rahula selle 1945.a. kevadel hõbemedaliga lõpetas, viis ta paberid Tallinna poliütehnilise instituudi majandusteaduskonda. Peatselt aga alustas ta teoloogia õppimist vastloodud usuteaduse instituudis, mida sai tollal teha vaid kaugõppes.

Põhjusi, miks andekas noormees valis oma elutööks tollal perspektiivituna näiva vaimuliku ameti, oli mitmeid. Et vanemad olid aktiivsed vennastekoguduse liikmed ning Rahulate kodus peeti regulaarseid palvetunde, oli usuline pinnas selleks igati olemas. Esra enda sõnul olevat tema isiklik avanemine Piibli tõdedele toimunud alles keskkoolieas. Olles oma klassi kõige agaram ateistliku kirjanduse lugeja, hämmastanud teda selle propaganda tegijate võhiklikkus ja ebakompetentsus. Oma osa tulevase elukutse valikul määras kindlasti ka tollaegse Rapla koguduse õpetaja Evald Saagi eruditsioon ja särav isiksus.

Juba 1948.a. alguses hakkas Esra

Rahula teenima õpetaja Lembit Tedderi käe all jutlustajana Juuru koguduses. Aasta hiljem läks ta oma esimesele iseseisvale töökohale Pelistverre, kuhu jäi kaheksaks aastaks. Kirikuõpetaja ametisse ordineeriti ta koos viie kaasvõitlejaga tollaegse peapiiskopi Jaan Kiivit *seniori* poolt Tallinna Toomkirikus 14.detsembril 1949. Aastatel 1957-60 oli Rahula Torma ja Mustvee koguduse õpetaja. Siis aga tehti talle ettepanek minna tööle Saaremaale, kus Kuressaare ja Kaarma koguduste teenimisele

Esra Rahula (27.02.1926 – 29.05.2013)

lisandusid ka Saarte praosti ülesanded.

Meretagusel maal mõtles Rahula olla vähemalt kümnekond aastat, kuid juba kaks aastat hiljem oli ta ringiga oma kodukogudusse tagasi jõudnud. Eelmise Rapla õpetaja sunnitud lahkumine 1962.aasta suvel oli põhjustanud suures koguduses sisemisi käärimisi ning siia vajati kindla käega juhti, keda ka kogudus usaldaks.

Raplas tuli Esral aga kohe kogeda tugevat võimudepoolset usu- ja kirikuvastast survet. 1963.aastal suleti jõhkral Rapla ajalooline vennastekoguduse palvemaja. Oma poegadelgi ei saanud ta kooli suhtumise tõttu Raplas keskharidust võimaldada.

Aastatel 1962-1981 oli Esra Rahula Ida-Harju praost. Seejärel ühendati praostkondade sõjaeelsete piiride taastamisega Rapla ja Järvakandi kogudused taas Lääne-Harju praostkonnaga. Kui 1978 sai peapiiskopiks Edgar Hark, kutsus ta Rahula konsistooriumi assessoriks ja selle presiidiumi liikmeks, mis tõi kaasa sagedasi peapiiskopi asendamisi ja ka muid üldkiriklikke kohustusi.

Esra Rahula tööaeg vaimulikuna jäi tervikuna nõukogude aega, mis kogu meie rahvale, eriti aga kirikule oli üks keerulisemaid. Ometi vormisid välised katsumused tolle aja kirikuõpetajatest,

kellest Esra oli üks säravamaid, tõelised isiksused. See oli aeg, kus tuli õppida ise ja õpetada ka teisi vastuoolu ujuma.

Alles paaril viimasel tööaastal Raplas koges Rahula seda, millest ta varem võis ainult unistada. Koos Nõukogude Liidu lagunemise ja omariikluse taastamise sooviga hakkasid meie inimesed väärtustama kirikut kui oma elu vaimset vundamenti. Sajad ristimised ja leeritamised aastas olid selle ilmekaks väljenduseks.

Kuid mitu korda suurenenud töökoormus ja tervis sundisid Esra Rahulat 65-aastasena 15.novembrist 1991 emerituuri jääma. Selleks ajaks oli ta töötanud tegevvaimulikuna 42 aastat, millest suurema osa, 29 aastat Rapla ja Järvakandi koguduses.

Pärast kogudusetöölt lahkumist ei jäänud ta sugugi mugavat pensionipõlve nautima. Olles ise olnud üks paremaid jutlustajaid EELK-s, valmisid Rahulal mitme aasta jooksul teise elutööna 40 vihikut kokku ligi 3800 lehekülge vaimulikele mõeldud pühapäevaste jutlusetekstide seletusi.

Ka tunnustus tehtu eest ei jäänud tulemata. Ühena esimestest Eestis sai Esra Rahula 1998.aastal kodaniku-päeva aumärgi. Ordinatsiooni 50.aastapäeva puhul 1999.aastal pärjati ta Rapla linna aukodaniku tiitliga. 2001.aastal pälvis Rahula Rapla kihelkonna auhinna – Maarja-Magdaleena pronkskuju. 2006.aastal annetas Vabariigi President talle Valgetähe IV klassi ordeni ning Eesti Evangeelne Luterlik Kirik tunnustas oma väärikat töötajat II klassi Teeneteristi ja elutöö preemiaga.

1948.aasta suvel abiellus Esra Rahula oma küla naabertalu tüdruku Saima Seljamaaga ning perre sündisid pojad Tõnu ja Rein. Ta oli viiekordne vanaisa ja kümnekordne vanavanaisa. Viimane lapselapselaps sündis vaid kolm päeva enne Esra lahkumist.

Praost *emeeritus* Esra Rahula maeti 8.juunil peapiiskopi, paljude ametivendade, Rapla maavalitsuse ja kohalike omavalitsuste ning koguduse osavõtul Rapla kalmistule oma abikaasa perekonna platsile.

Mihkel Kukk

Praost Esra Rahula esimesed leerilapsed Rapla koguduses 14.juulil 1963

Mälestusi õpetajast

Esimest korda kohtusin Esra Rahulaga 1963.aastal, kui olin Rapla koguduses leeris. Pärast seda tuli pikem vaheaeg ning uuesti kohtusin õpetajaga lähemalt siis, kui ta 1980-ndate aastate alguses kutsus mind Rapla koguduse täiskogu liikmeks. Täiskogu koosolekuid peeti nõukogude ajal väga harva, vaid kord kolme aasta tagant.

Pärast juhatuse sekretäri Hermann Heliste surma valiti mind tema asemele. Kui juhatuse esimees Hugo Eesmaa 1989. aastal suri, soovitas õpetaja Rahula minul esimeheks hakata. Valitud juhatuse oli kolmeliikmeline, koos minuga olid seal veel Edgar Vaik ja Valter Laurimaa. Õpetaja oli juhatuse liige ameti poolest.

Juhatuses esimehena oli mul väga kerge õpetajaga koos töötada, kuna ta oli asjatundja ka majandusküsimustes ning samuti omas suurt autoriteeti koguduse liikmete seas. Juhatuses otsustamiseks esitatud küsimused olid alati selgelt argumenteeritud. Rahula oskas asju nii korrektselt korraldada, et isegi nõukogude võim ei suutnud kiriku tegevust oluliselt takistada.

Tundsin end Esra Rahula kõrval väga turvaliselt. Kui ta 1991. aasta hilis-sügisel ametist lahkus, aitas ta mind vajadusel edaspidigi.

Need on vaid põgusad meenutused väärikast mehest, kes jäi otsekoheks ja vankumatuks elu lõpuni.

Arvo Musthallik

50 aastat hiljem, 14.juulil 2013 tulid oma leeripäeva meenutama Ilona Kruus, Maie Käsper, Linda Leinpere, Karin Toommägi, Ölme Torop, Evi Uustallo, Koit Kuusemäe ja Arvo Musthallik. Helvi Rossil möödus leerist 60 aastat

Aasta 2013 Rapla Maarja-Magdaleena koguduses

Eesti Vabariigi 95.aastapäeva jumalateenistusel 24.vebruaril laulis koos koguduse segakooriga Mitteenimanda noortekoor Urve Uusbergi juhatusel.

Suurel Neljapäeval, 28.märtsil jutlustas Rapla vabakoguduse pastor Matthew Edminster.

Ülestõusmispüha, 31.märtsi perejumalateenistusel laulsid Rapla laulustuudio lapsed Thea Paluoja juhatusel. Koguduse käsitööring korraldas näitusmüügi.

Nelipühal, 19.mail pälvisid EELK tänukirjad Elle ja Mart Kangur ning Anne ja Rein Unga.

Mais valmistasid Rein ja Vallo Unga pastoraadi saali altariga samas siilis kauni lugemispuldi.

29.mail suri endine kauaaegne Rapla koguduse õpetaja emeriitpraost Esra Rahula. Tema matusetalituse viis 8.juunil läbi peapiiskop Andres Pöder koos enam kui paarikümne ametivennaga.

12.-17.juunini oli külas Borby sõpruskoguduse delegatsioon Saksamaalt. Viisime külalised Tallinna Lennusadamasse, Kihnu saarele ning Lääne-Harju praostkonna vaimulikule laulupäevale Hagerisse. 16.juunil jutlustas pastor Ulrich Rincke Rapla kirikus.

Leeripühal, 30.juunil õnnistati 12

Kihelkonnapäeva traditsiooniline supisöömine kiriku aial, keskel kaugemad külalised - Marje ja Alar Suurkask Vancouverist

inimest - 6 meest ja 6 naist, kellest 7 oli ka ristida.

27.juunist – 7.juulini toimus XXI Rapla kirikumuusika festival 9 kontserdiga Rapla, Juuru, Järvakandi, Käru, Vahastu ja Velise kirikus ning Rapla kultuurikeskuses. Festivali kunstiliseks juhiks oli Pille Lill ja patroonideks peapiiskop Andres Pöder ning kultuuriminister Rein Lang.

Rapla kirikus oli kolm festivalikontserti. 30.juunil laulis Fääri saarte solist Eivor koos Villu Veski,

Mikael Blaki ja festivali kammerorkestriga, mida dirigeeris Lauri Sirp.

4.juulil tähistas festivali kontserdiga oma 5.aastapäeva kammerkoor „Head Ööd, Vend“ Pärt Uusbergi ja Külli Kiiveti juhatusel.

7.juulil Tõnis Mägi autorikontsert „Hetk“ oli pühendatud Mustamäe Maarja-Magdaleena kiriku ehituse toetuseks ning kanti helis ja pildis üle kuude Maarja-Magdaleena nimelisse kirikusse Eestis. Kõigis neis pühitseti sümbolne liiv ja tehti korjandus rajatava Mustamäe kiriku ehituse toetuseks.

14.juulil oli kuldleeris 9 „last.“

19.-21.juulini toimunud Rapla kihelkonnapäevade teema oli pärimuskultuur. Esimesel päeval õpetas käsitööringi juhendaja Inge Sepp algajatele kangastelgedel vaipade kudumist. Bussiekskursioon viis huvilised Pilsterverre, et sealses Andrease kirikus mälestada hiljuti lahkunud praost Esra Rahulat, kellele Pilstvere oli esimene iseseisev töökoht ning tutvuda kuulsa kivikangruga.

Teisel päeval oli Rapla kihelkonda tutvustav ringsõit marsruudil Kehtna-Kalbu-Purku-Järvakandi ning auto-orienteerumine.

Pühapäev, 21.juuli algas tavapärase mälestusringkäiguga Rapla kalmistul. Jumalateenistusel laulis Riinimanda lastekoor Urve Uusbergi juhatusel ja anti üle Rapla kihelkonna auhind,

Koguduse käsitööring kinkis peapiiskop Andres Pöderile omakootud vaiba

Külas pastor Hendrik Laur USA-st

Maarja-Magdaleena pronkskuju. Jututoas rääkis kunstiteadlane dr Ants Hein Rapla kihelkonna mõisatest 18. ja 19.sajandil. Kihelkonnapäevad lõpetas rändteater „Vaba Vanker“ pärimusmuusikal põhineva näitemänguga pastoraadi tagusel jõepromenaadil.

4.augustil jutlustas peapiiskop Andres Pöder, kes andis jumalateenistuse lõpul EELK Tunnustusmärgi koguduse käsitööringi juhendajale Inge Sepale pikaajalise ustava ja pühendunud teenimise eest Rapla koguduses. Käsitööring omakorda kinkis peapiiskopile kangastelgedel kootud kaunivärvilise põrandavaiba.

1.septembril oli külas ja jutlustas kauge külaline Ameerika Ühendriikide läänerrannikult – Seattle'i, Portlandi ja San Francisco eesti koguduste õpetaja abipraost assessor Hendrik Laur.

Kogu septembri oli kirikus Anu Käski pastelljoonistuste näitus „Suvelõpu värvid.“

14.-15.septembril tegi koguduse aktiiv palverännaku Peipsi äärde, kus tutvuti sealsete vanausulistega ja käidi omaaegse Rapla koguduse õpetaja Joosep Liivi jälgedel Alatskivil. Pühapäeval jumalateenistusel osaleti Kodavere kirikus, kus laulis ka koguduse segakoor Kaia Väljamäe juhatusel.

28.septembril tähistasid Linda ja Uuno Tormer oma 65. pulma-aastapäeva, sündmust kajastati ka Kanal 2 uudistes.

6.oktoobril oli Mitte-Riinimanda noorte- ja vilistlaskoori kontsert Urve Uusbergi juhatusel.

Lõikustänupühal, 13.oktoobril mängis trompetist Lauri Kivil.

3.novembri jumalateenistusel mängis kitarrist Daniel Julle.

10.novembril andis kammerkoor „Head Ööd, Vend“ Külli Kiiveti juhatusel hingedeaja kontserdi „Õhturahu“.

15.novembril tehti esimest korda ise saksa sõpruskoguduselt kingituseks saadud vormiga ja retsepti alusel oblaate.

29.novembril olid inglisaalis piparkookide meisterdamise talgud.

Kolmandat aastat järjest varustas kogudust adventi- ja jõulukuuskedega perekond Kuusemäe Pörsakult.

I adventi eelõhtul, 30.novembril kuulutas kirikus traditsioonilise kihelkonna jõulurahu välja Rapla vallavanem Ilvi Pere ning kõigisse nelja valda (Järvakandi, Kehtna, Raikküla ja Rapla) saadeti altarilt adventituli. Kuna oktoobris olid omavalitsuste valimised, kinkis kogudus kõigile kihelkonna vallavanematele ja volikogude esimeestele isikliku Piibli. Üritusel mängis trompetist Samuel Jalakas.

8.detsembril korraldas koguduse käsitööring jõulu näitusmüügi ning Dave Benton koos Meeru muusikute tütarlaste ansambliga andis jõulukontserdi.

14.detsembril andis jõulukontserdi Rebecca Kontus.

18.detsembril toimus traditsiooniline Raplamaa noorte muusikute jõulukontsert.

22.detsembril andsid jõulukontserdi Maria Listra, Jassi Zahharov, Margus Kappel ja Jaanus Nõgisto.

Koguduse pühapäevakoolil valmis jõuluks multifilm „Kõige esimesed jõulud“, kus tegelastena kasutati keraamilisi nukke ja teksti lugesid lapsed ise.

Omavalmistatud armulaualeivad

Jõuluõhtul, 24.detsembril laulis esimesel jumalateenistusel Maarja koor Rita Kikajoni ja teisel Mitteenimada Urve Uusbergi juhatusel

I jõulupühal, 25.detsembril konfirmeeriti 16 inimest - 6 naist ja 10 meest, kellest 11 said ka ristitud.

I jõulupühal, 25.detsembril said leerionnistuse Kristina Ees mets, Gerda Kaljund, Elo Saidla, Meelika Sepman, Geithy Sepp, Marii Tunnel, Heigo Enden, Egert Koolma, Mario Liepa, Rainis Merilepp, Sten Nurmets, Allar Satsi, Marko Sildoja, Aigar Tälli, Jaak Vitsur ja Sven Ütsmüts, keskel diakon Kalle Kõiv ja õpetaja Mihkel Kukk

Üks piirkond, kaks keelt, kolm kultuuri

Just nii kutsutakse ühte Eestimaa omanäolisemat piirkonda, kus lisaks kahele keelele – eesti ja vene keelele on aastasadu rahulikult üksteise kõrval elanud ka kolm kultuuri: luteri, õigeusu ja vanausu.

Läinud aasta veel suvesooja septembri keskel tegi koguduse aktiiv just sinna oma järjekordse palverännaku. Eesmärk oli külastada omaaegse Rapla koguduse õpetaja Joosep Liivi (1870-1957) kodukanti Alatskivil ning lähemalt tutvuda Peipsi-äärsete vanausulistega.

Vanausulised

Tegemist on juba üle kolme sajandi Eestimaal elanud rikkalikke traditsioone kandva äärmiselt huvitava venekeelse kogukonnaga. Patriarh Nikoni 1652.aastal algatatud kirikureform Venemaal tekitas kirikulõhe, mis viis vanausuliste ehk staroveride tekkimiseni. Kuna neid hakati oma kodumaal julmalt taga kiusama, sattusid 17.sajandi lõpuks paljud siia poole Peipsi järve, kus võisid rahulikult oma usku praktiseerida. Praegu on koos Piirissaarega Peipsi ääres üheksa tegtusevat vanausuliste palvelat, lisaks veel Tartus ja Tallinnas kummaski üks.

Just vanausuliste väga ranged reeglid on aidanud sellel väikesel kogukonnal aastasadu oma traditsioone ka võõrsil elades ja isegi nõukogude võimu ajal alal hoida. Külastasime Varnja palvemaja, kus meile tutvustati nende jumalateenistustliku elu ja näidati väga põneva noodikirjaga lauluraamatut. 1999.aastal asutatud Kolkja vanausuliste muuseumis saime hea ülevaate selle omanäolise rahvakillu usust, elulaadist, moraali-väärtustest, aga ka rõivastusest, tarbesemetest ja tööriistadest.

Näiteks ei tohtinud mehed habet ajada ning usklik pidi alati kandma risti ja vööd, välja arvatud saunas. Ihuharimist ei tohtinud teha pärast päikese loojumist,

Suursugune Alatskivi loss on taastatud oma kunagises ilus

sest siis pesed kuradiga. Last tuli ristida soojendamata veega ilmast ja aastaajast olenemata ning tema nimi oli määratud sünnikuupäevaga vastavas kalendris.

Praeguseks on jumalateenistustliku elu ülalhooldmine jäänud pühendunud naiste õlule, kuna mitme küla peale on vaid üksainus *batjuška*. Et aga arhailine kirikuslaavi keel ja laul ei kaoks, on neid hakatud õpetama kohalikus koolis. Samas õpitakse ka ikooni *kirjutamist*, mis on väga vanaslaavi väljend ja tähendab meie mõistes maalimist.

Joosep ja Juhan Liivi järgedel

Alatskivi poole sõites jätkasime tutvumist kultuurilooliselt huvitava Kodavere kihelkonnaga. Sealne rahvas on olnud mõjutatud mitmest kultuurist: eestlaste kõrval venelased, vene vanausulised, baltisakslased ja isegi vadjalased.

Maad laastanud Põhjasõja järel on Kodavere kihelkonda asustatud hulk

inimesi Saaremaalt, kelle seas olnud ka mees nimega Sunni Hants. Kui hakati eestlastele perekonnanimesid panema, olnud tema pojapojal Enol see kohe maast võtta. „Liivased on mu põllud, liivamägi on mu surnuaed, liiv mind toidab ja katab, liiv mind ükskord ka matab, seepärast olgu mu nimi Eno Liiv,“ vastanud ta mõisnikule.

Too Eno, kellel oli kahe naisega 12 last, pani kõigile neile Piibli nimed. Benjamini poegadest Juhan ja Jakob Liivist said tuntud kirjamehed. Daanieli pojast, samuti luuleandega Joosep Liivist aga 33 aastaks (1907-1940) Rapla koguduse õpetaja – kauemaks kui ükski teine 20.sajandi vaimulik Raplas.

Alatskivi külje all Rupsi külas Oja talus, kus Juhan Liiv üles kasvas, võttis meid vastu Liivi muuseumi juhataja Margit, kelle elamuslikest kirjeldustest saime lisaks Liivide suguvõsale hea ülevaate ka laiemalt eluolust 19.sajandi lõpu sealkandi eesti külas. Joosep Liivi

Kallaste vanausuliste kalmistu asub Peipsi järve kõrgel kaldal

Kolkja vanausuliste muuseumis jagas selgitusi Anna Portnova

sünnitalust Puianist ei olevat praeguseks enam suurt midagi alles.

Liivi muuseumi näitusemajas on püsiväljapanek meie luuleklassiku elust, loomingust, suguvõsast ja tõlke- raamatutest teistesse keeltesse. Igal kevadel Juhan Liivi sünniaastapäeval korraldatakse seal õpilaste etlemis- võistlus. Oja talu õuel kinnitasime keha Põrsaku küla Aljamaa talu perenaise Liina Kuusemäe teele kaasa antud suure termosetäie maitsva supiga.

Alatskivi uhkuseks on loss, millel pole Eestis teist ligilähedasetki sarnast. 1885.aastal valminud lossi koos uhke pargiga rajas kohalik mõisnik Arved von Nolcken armastuse märgiks oma kaunile kaasale Josephinele. Eeskujuks sai Šotimaal asuv Balmorali loss, Inglismaa kuningate residents. Kui mõisapere 1919.aastal Eestist Saksamaale emigreerus, võeti sealt kaasa kõik väärtuslik, isegi hinnalised seinatapeedid. Restaureerijad on näinud palju vaeva ning suutnud lossi tema endisaegses ilus ja võimalikult originaali lähedaset taastada.

Lossi teise korruse mitu ruumi on sisustatud Kallastelt pärit helilooja Eduard Tubina muuseumiks. Keldrikorrusel teravivad lossiküllastajaid mõisateenijate vahakujud, igaüks oma isikupära ja lugudega.

Alatskivi kalmistul torkab kohe silma kirjanik Juhan Liivi must kõrge hauamonument. Punastest tellistest ristikujuuline Alatskivi kirik, kus Joosep Liiv 1888 leeriõnnistuse sai, rajati algselt Kodavere koguduse abikirikuna. 18.sajandi teisel poolel ehitatud hoone on mitu korda ümber ehitatud ja täiendatud. Kauni männimetsa keskel Kirikumäel asuv ristikujuuline pühakoda püsis tervena kuni möödunud sajandi 70-ndate aastateni, kui see kohalike noorte vandaalide poolt põhjalikult rüüstati. Ja seda isegi vaatamata tegutsevale kogudusele

Tänu Ameerikas elanud alatskivilase Aksel Käissi annetustele ja kohaliku mehe Lembit Kuke südikale eestvedamisele kirik taastati ning taaspühitseti 1993.aastal.

Kodavere õpetaja Raigo Ojametsa sõnul, kes igal pühapäeval ka Alatskivis jumalateenistust peab, on kahjuks tulnud kummalist kirikuviha kogeda seal ka hilisemal ajal. Lisaks kummitab Alatskivi kirikut veel üks probleem: seda hoonet peavad omaks ka looduskaitses all olevad nahkhiired, kelle olmest jäävad aga ruumi maha ebameeldivad jäljed.

Pärast ööbimist Hansu turismitalus olime pühapäeval jumalateenistusel Kodavere Mihkli kirikus, kus laulis ka meie koguduse segakoor Kaia Väljamäe

Omapärase ümartorniga Kodavere kirik

juhatusel. Nii lauljad kui kuulajad kiitsid selle 18.sajandi teise poole vara- klassitsistlikus stiilis ehitatud ühelöövilise maakiriku suurepärase akustikat.

Mustvee – viie kiriku linn

Umbes 1500 elanikuga Peipsiääre pealinnas Mustvees on viis erineva konfessiooni kirikut, kuid surnuaed on neil ühine, ainult igal kogudusel on sisenemiseks oma värav. Küllastasime linna kõige uuemat, 2008.aastal pühitsetud Betaania baptistikoguduse palvemaja, mille aknaid kaunistavad vitraažikunstniku Dolores Hoffmanni tööd: Kristus, Püha Vaim ja kaks inglit. Meid võttis vastu pastor Paul Gill, kes elab perega Tartus, on nädala sees Viru vangla vanemkaplan ja Jõhvi gümnaasiumi majandusõpetaja ning

pühapäeviti teenib Mustvee kogudust.

1937.aastal ehitatud Mustvee baptisti palvela konfiskeeriti nõukogude ajal ja muudeti kinoks. Kogudusele anti kasutada üks õigeusu kirikutest. On imetusväärne, kuidas väike, aga ohvrimeelne kogudus suutis kunagise hoone asemele täiesti uue ja moodsa palvela ilma võlgadeta valmis ehitada. Täna annab Betaania kogudus abi juba ka väljapoole, sest „kuna meid aidati, tahame nüüd tagasi anda vabatahtlikult ja rõõmsa meelega,“ on pastori selge veendumus koguduse rollist ühiskonnas.

Innovaatiline Avinurme

Viimase peatuse tegime Avinurmes, mis on tuntud puidutöömeistrite keskusena. Mets on sealsetele inimestele põlvest põlve tööd andnud ja elatise taganud.

Iseseisev kogudus rajati sellele Torma kihelkonna äärealale alles 1903.aastal ning kuus aastat hiljem sai valmis suur ja kaunis kirikuhoone. Aastal 2008 löid Avinurme vald, kogudus ning kultuuri ja hariduse selts sihtasutuse Avinurme elulaadikeskus, mille eesmärk on oma tegevusega hoida ja edasi arendada paikkonna elulaadi ning käsitöökusi. Selleks restaureeriti ühiselt kiriku ees olev pastoraadihoone, mida kasutab kogudus oma vajadusteks, kuid kus on ka töötoad ning korraldatakse konverentse ja näitusi. Ülakorrusel on Avinurme puutöötraditsioonidest ja kohalikest toodetest püsinäitus.

Avinurmes kogesime seda, kuidas kogudus ja kogukond suudavad ühiselt paikkonna elu edendamiseks väga palju koos ära teha. Seal on tõepoolest kirik keset küla.

Ilme Veetamm, Mihkel Kukk

Mustvee uues ja moodsas baptistikirikus jagas selgitusi pastor Paul Gill

Pool aastat võõrsil omade keskel

1964.aastal valminud Vancouveri Peetri kirik koos seltsimajaga Meie Kodu on tänaseni sealsete eestlaste põhiline ühendaja

Teekond tundmatusse

Kui ma võtaksin koidutiivad ja asuksin elama viimse mere äärde, siis sealgi su käsi juhataks mind ja su parem käsi haaraks minust kinni. (Psalms 139: 9-10)

Olin neid sõnu palju kordi teistele lugenud, kuid minu enda jaoks said need reaalsuseks alles siis, kui kaasaegse teraslinnu tiivad meid abikaasa Anneliga 30.novembril 2012 kodunt pooleks aastaks üle Atlandi ookeani, lumise Gröönimaa ja arktilise Kanada Vaikse ookeani äärsesse maheda kliimaga Vancouverisse kandsid. Kui Tallinna lennuväljalt startisime tihedas lumetuisus, siis kohapeal võttis meid vastu sealsele talvele iseloomulik soe ja sombune sügisilm.

See, kui kaugele me Eestimaast tegelikult olime sattunud, jõudis päriselt kohale alles kolmanda päeva õhtul, kui esimese jumalateenistuse järel kutsusid Vancouveri eesti seltsi president Olev Rumm ja tema hambaarstist abikaasa Marit meid külla oma koju White Rocki. Silmitsesime õhtuhämaruses nende aknast avanevat vaadet tuledes säravale Kanada - USA piiripunktile, kui järsku kuulsime eesti hünni mängitavat. Selgus, et nende peres on raadio pidevalt vikerraadio lainel. Algul ei saanud arugi, mida see tähendab. Siis aga taipasime, et samal ajal kui meie alles hakkasime seal kaugel „viimse mere ääres“ pühapäeva õhtul koos võõrustajaperega jaapanipärast *suschi* sööma, oli Eestis käes juba esmaspäeva hommik ning hünn

määratud kodustele äratuseks. 10-tunnisest ajavahest andis peaaegu terve esimese nädala märku see, et õhtul tahtsime oluliselt varem magama minna ning poole öö pealt oli uni nagu peoga pühitud.

Et mul kaugel Kanada edelanurgas poole aasta pikkune eestlaste vaimulik teenimine ees seisab, selgus juba 2012.aasta suvel, kui Vancouveri Peetri koguduse nõukogu oli mind nelja kandidaadi seast välja valinud. Pärast seda, kui nende kauaaegne hingekarjane Valter Johanson 2011.aasta suvel ametist lahkus, on nad olnud ilma oma õpetajata. Aasta enne oli seal samuti pool aastat külalisvaimulikuks olnud Viimsi koguduse õpetaja Mikk Leedjärv. Vahepealsel ajal pidas jumalateenistusi haiglakaplanina töötav endine baptistipastor Andres Rebane, kes abistas ka muul ajal puhtalt ingliskeelsete talituste läbiviimisel. Minu otsust kandideerida kergendas oluliselt ka see, et senine Rapla koguduse praktikant Kalle Kõiv sai samal suvel diakonipühitsuse ning oli nõus koduse töö ja vastutuse mõneks ajaks enda peale võtma.

Eestlased Vancouveris

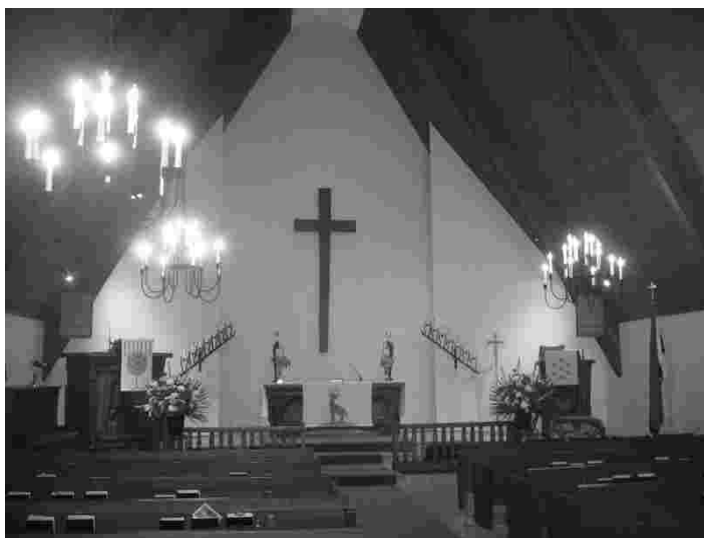
Suurem osa pärast II maailmasõda Euroopast Kanadasse siirdunud eestlastest sõjapõgenikke jäi Torontosse või selle lähiümbrusesse pidama. Ligi paar tuhat rahvuskaaslast leidis endale uue kodu aga hoopis kaugel lääne-rannikul. On tähelepanuväärne, et ühe esimese ettevõtmisena hakati kõikjal

võõrsil rajama eesti kogudusi, kuid ainult vähestes kohtades jõuti oma kirikuni. Vancouveri eestlased lähevad ajalukku sellega, et ehitasid isegi kolm pühakoda, millest kahes tegutsevad eesti kogudused siiani.

Üldse on eesti mehed olnud seal suured ehitajad. 1960-ndatel aastatel tegutses Vancouveris üle poolesaja eestlaste kuuluva ehitus-firma. Selle tunnistuseks on Vancouveri all-linnas mere ääres 20 korrusega Tallinna-nimeline elumaja ning Vancouveriga kokku kasvanud Burnabys Tallinna ja Taara laane nimelised tänavad.

Rapla mees Vancouveris Rudolf Olljum

Vancouveri eestlaste ehitatud Peetri kirik on kauni interjööri ja erakordselt hubane

Vancouveri eesti segakoor Eesti Vabariigi 95. aastapäeva aktusel laulmas sini-must-valgete lippudega ehitud Meie Kodu saalis

Viimased rajas Rapla koguduse poeg, Valtu-Nurme külast Madise talust sircunud Rudolf Olljum, kes oli aastaid sealse koguduse nõukogu esimees ja üks aktiivsemaid eestluse hoidjaid Vancouveris. 1991.aastal kinkis ta oma kunagisele kodukirikule altarist peaukseni ulatuva suure punase põrandavaiba, mis tänagi iga Rapla kirikusse tulija silma rõõmustab. Hea laulumehena on ta taasiseseisvumise järel paaril korral siin ka solistina üles astunud. Kuigi Rudolf puhkab juba üheksa aastat sealsel eestlaste kalmistul, tekkis meil väga hea kontakt tema rannarootsi päritolu abikaasa Irene ja tütre Lilianiga.

1959.aastal ostis Vancouveri eesti selts 62-aakrise maatüki Missioni linna lähedale, mis meenutab pisut meie Lõuna-Eesti kuppelmaastikku ja millele pandi eestipärane nimi Mäeotsa. Sinna ehitati ruumikas ja avara rõduga viikingilaeva meenutav puithoone, kus on võimalik pidada erinevaid rahvuslikke ja perekondlikke üritusi. Meilgi õnnestus seal osaleda meeleolukal maipeol.

Peetri kirik ja Meie Kodu

Vancouveri eesti koguduse asutamiskoosolek peeti 1949.aasta sügisel ning juba järgmisel kevadel külastas Vancouverit tollane Kanada praosti kt Karl Raudsepp Montrealist. Tema kutsus loodava koguduse esimeseks hingekarjaseks Saksamaalt põgenikelaagrist endise Kanepi õpetaja ja Võru praosti Manivald Heinami, kes teenis ustavalt Vancouveri kogudust kuni pensionile jäämiseni 1963.aastal.

Ajutine juhatus valiti kogudusele 24.septembril 1950, mida loetaksegi sealse koguduse tegevuse ametlikuks alguseks. Jumalateenistusteks üüriti saksa, hiljem taani luterlikku kirikut. Vancouveri Peetri kogudus loodi

misjonikogudusena ning ametlikult sai ta Kanada seaduste alusel registreeritud alles pärast oma kirikuhoone valmimist 1964.aastal. Samal ajal kutsuti koguduse uueks hingekarjaseks Eestis sündinud, kuid Ameerikas hariduse saanud Helmut Evald Piir, kes seni tegutses vaimulikuna Minnesota osariigis USA-s. Ta oli abielus professor Peeter Põllu tütre Helmega ning nende poeg Gustav Peeter Piir on praegu Tallinna Püha Vaimu koguduse õpetaja. Praost Helmut Piir, kellel on väga suured teened Vancouveri Peetri koguduse ülesehitamisel, suri ootamatult 56 aastasena 1976.aasta jõulu eel.

Luteri kogudusest kaks aastat hiljem asutatud Vancouveri Eesti ühendatud baptisti kogudus jõudis oma kirikuni juba 1956.aastal, mis sai üheks esimeseks II maailmasõja järel eestlaste poolt ehitatud pühakojaks välismaal.

Et Peetri kirik otsustati ehitada ühiselt apostliku õigeusu koguduse ja Vancouveri eesti seltsiga, moodustati selleks kirikufond, mille juhiks sai energiline ehitusettevõtja Jakob Kembi. Aluseks võeti eestlase Harri Kivilo ja ungari arhitekti Peter Kaffka loodud kavand, kus kõrge viilkatusega ilma tornita kirikule oli juurde liidetud madalama tiibhoonena seltsi- ja kultuuritegevuseks mõeldud ruumid, mis sai nimeks Meie Kodu.

Krunt saadi väga hea koha peale linna ühe tuiksoone, USA-sse suunduva magistraali äärde. Ameerika piir jääb Vancouveri kesklinnast umbes poolesaja kilomeetri kaugusele. Et tänavaliiklus on praegu seal üsna elav, siis kiriku peast reeglina ei kasutata ning nii kirikusse kui ka Meie Kodusse sisenetakse hoone tagaküljel oleva parkla poolelt.

Maipeol Mäeotsa laagrikeskuses, keskel Vancouveri eesti seltsi president Olev Rumm

Eesti Vabariigi 95.aastapäeva oikumeenilisel jumalateenistusel Vancouveri ühendatud baptistikirikus

Eestlaste matusepaiga kohal Forest Lawni kalmistul kõrgub küll valge rist, aga haudadel ei tohi olla ühtki püstist mälestusmärki

Nurgakivi pandi hoonele 15.septembril 1963 ning juba järgmise aasta 24.vebruaril peeti veel valmimisjärgus Peetri kirikus esimene jumalateenistus. Kohalikud eestlased võtsid ehitusest väga elavalt osa ning enamus töid tehti talgukorras. Näiteks professor Hugo Lepnurme paaditööstuse omanikust vend Enno Lepnurm valmistas enamuse hoone aknaid. Kiriku interjööri täiendati pidevalt. Puidust nikerdatud altari, kantsli ja puldi tegi kohalik eestlane Evald Umelas. Peetri kiriku pühitses peapiiskop Konrad Veem ametlikult alles 1972.aastal.

Nii Peetri kirik ise kui ka Meie Kodu teatrilavaga saal on paraja suurusega ning seal leiavad aset kõik Vancouveri eestlaste olulisemad ettevõtmised.

Istekohti on kirikus umbes 150 inimesele ning esimestel aastakümnetel oli see olnud igal pühapäeval rahvast täis. Veel 30 aastat tagasi oli Vancouveri koguduses ligi 600 aktiivset liiget. Praegu on neid jäänud umbes 120, kellest enamik on üsna eakad, kuid samas väga vitaalsed .

Minu pooleaastase teenimise jooksul osales Peetri kiriku jumalateenistustel 15-50 inimest. Jõuluõhtul oli 118 kirikulist, kellest suur osa ei olnud eestlased ega osanud eesti keeltki, kuid olid tulnud sinna koos oma pere liikmetega. Märkasin seda alles pärast jumalateenistuse lõppu ukssel inimestele häid pühi soovides, kui minu eestikeelsele tervitusele vastasid paljud *Merry Christmas*.

Väga huvitav kogemus oli töötada koos organist Robertiga, kes kohalikuna eesti keelt sõnagi ei osanud, kuid sai eestikeelse jumalateenistuse saatmisega suurepäraselt hakkama. Eriti nauditavad olid tema postluudiumid ehk jumalateenistuse lõpumängud, mille järel kogudus sageli spontaanselt aplodeerima hakkas.

Hoone keldrikorrusel on avar söögisaal koos köögiga, kus korraldatakse igapäevapäevased kirikukohvid ja peielauad. Samuti asuvad seal raamatukogu ja arhiiviruumid ning eesti täienduskooli õppeklass, kus pühapäeviti käib koos kuni kümnekond last.

Oikumeeniline koostöö

Meeldivalt üllatas Vancouveri eestlaste tihe oikumeeniline koostöö. Täiesti endastmõistetavalt osaletakse üksteise jumalateenistustel ja muudelgi üritustel. Näiteks õigeusu laulukooris laulab luterlasi ning baptisti koguduse ettevõtmistes lööb kaasa nii luterlasi kui ka õigeusulisi. Juba teisel nädalal saime meiega väga meeldiva kutse baptistkoguduse naisringi jõulupuule.

Õigeusu kogudusega kahasse ehitatud Peetri kirikus teenis kaua aastaid preestrina dr Eugen Ruus, kes oli väga haritud ja mitmekülgne mees. Ta töötas ülikoolis matemaatikaprofessorina ning juhatas ka eesti laulukoori. Et neil praegu oma vaimulikku ei ole, lendab kaugelt Mehhiko piiri äärest USA-st mõnel korral aastas kohale kogu Ameerika mandri peale ainus eestlasest preester isa Stefan Pettai. Ta ühendab oma sõidu tavaliselt siis ka Torontos käiguga, kus peab samuti jumalateenistusi sealse eestlaste luterlikus Peetri kirikus. Jõuluõhtul nägime, et preestri puudumisel saavad õigeusu

Irene ja Lilian Olljum olid meile juba kohe nagu vanad tuttavad

Meie alati elurõõmsad „emad“ Valve Värttina ja Lydia Naano

Vancouveri eesti koguduste vaimulikud kevadel 2013, vasakult Helder Kajaste (baptisti), Stefan Pettai (õigeusu) ja Mihkel Kukk

jumalateenistusega edukalt hakkama ka ainult ilmikud.

Ka surnuaiapäha 1950ndatel aastatel muretsetud eestlaste matmispaigas Forest Lawni kalmistul peetakse jaanipäeva paiku kolme kogudusega ühiselt.

Üks meie Vancouveris oleku aja meelde jäävamaid sündmusi oli Eesti Vabariigi 95.aastapäeva pidulik tähistamine. 24.veebbruaril oli ühine oikumeeniline jumalateenistus baptistikirikus, kus solistik oli rahvusvaheliselt tunnustatud fagotimängija Martin Kuuskmann. Nädal hiljem korraldas eesti selts Meie Kodu saalis aastapäeva aktuse, kuhu Washingtonist lendas spetsiaalselt kohale ning pidas südamliku kõne Eesti Vabariigi suursaadik USA-s, Kanadas ja Mehhikos Marina Kaljurand. Tore oli näha, kuidas paljud, nii vanad kui ka noored tulid kohale eesti rahvariites.

Vancouveri eesti kogudus - kui kauaks veel?

Seda küsimust kuulsime seal olles mitu korda ja mitmes kontekstis. Kuigi mul ei õnnestunud selle lühikese ajaga ühtki ristimist toimetada ega ka leerikooli läbi viia, usun, et Peetri kogudusel on potentsiaali edasikestmiseks. Tähtis on stabiilsus, mida suudab tagada kohapealse vaimuliku olemasolu ja koguduse enda nägemus oma tulevikust. Samuti inimeste omavaheline üksmeel ja hea koostöö.

Tore oli näha, kuidas meie esimesel Vancouveri jumalateenistusel süütasid eesti perede lapsed advendiküünla ning jõuluõhtu jumalateenistusel said kõik kirikusse tulnud lapsed koguduse kingipakid. Palmipuudepäha jumalateenistus algas sellega, et lapsed tulid protsessioonis palmiokstega kirikusse, mille järel koguduse juhatuse esimees Milvi Puusepp rääkis neile inglise keeles lahti selle päeva kristliku tähenduse.

Vancouveri eesti täienduskooli lapsed tunnis koos õpetajatega

Meeldiva mulje jättis ka Vancouveri eesti seltsi laste jõulupuud, kus suhtluskeeleks oli küll inglise keel, kuid lauldi eesti laule ja tantsiti eesti tantse.

Kuigi meie kaasmaalaste eluiga on Kanadas märgatavalt kõrgem, kui kodu-Eestis, tuleb tunnistada, et väliseestlaste esimene põlvkond, kes emakeelset jumalateenistust väga oluliseks pidas, on paratamatult juba lahkumas. Üks väheseid kohti, kus seal peale jumalateenistuste veel ainult eesti keeles suheldakse, on üle nädala Peetri kiriku allsaalis koos käiv eakate Kuldne klubi, mida juhivad energiline Edda Davis ja millest võimalusel alati ka osa võtsime. Esimesi suuremaid üritusi meie jaoks oligi osalemine Kuldse klubi jõulupuul, mis oma professionaalse korralduse ja erilise väljapeetusega suurepärase mulje jättis.

Kui veel paarkümmend aastat tagasi olid

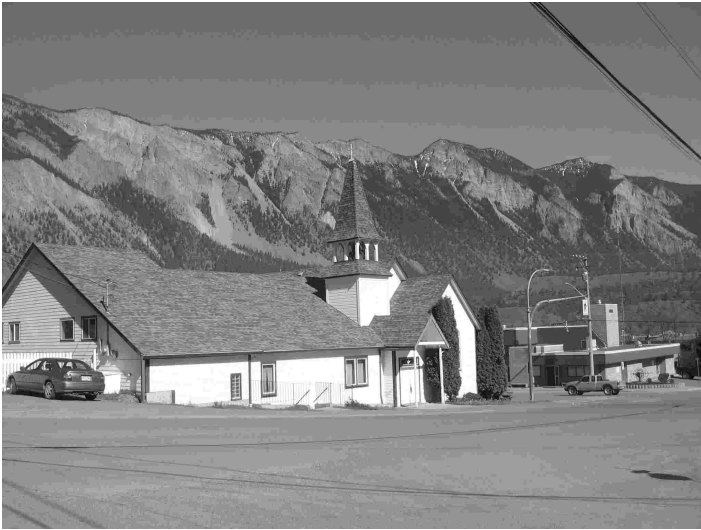
Vancouveri eestlaste matused põhiliselt eestikeelsed, siis tänaseks on pilt selleski osas oluliselt muutunud. Seal oldud poole aasta jooksul õnnestus mul läbi viia ainult üks puhtalt eestikeelne matusetalitus, kuna suurem osa saatjatest reeglina ei valda eesti keelt. Ühe kõrges eas lahkunud eestlasest vanaproua ärasaatmisel olid peaaegu pooled matusetalistest perekondliku sideme tõttu hoopis itaallased.

Ka eestlaste teine põlvkond, kes on võibolla isegi veel Eestis sündinud, kuid üles kasvanud ja õppinud võõrsil, suhtleb vabamalt inglise kui eesti keeles. Vancouveri eesti seltsi koosolekudki peetakse parema arusaamise huvides juba inglise keeles.

Segaabelude tõttu kipuvad Vancouveri taolises multikultuurses keskkonnas rahvuste ja isegi rasside piirid kergesti kaduma. Kuna nooremad põlvkonnad on paratamatult läinud üle inglise keelele,

Vees peegelduv all-linna siluett koos Vancouveri sümboliks oleva vesilennukiga

Kirik mägises indiaanlaste külas

Briti Columbia provintsi loodus on valdavalt mäginne

kaob neil reeglina side ka kohalike eestlaste ja nende ettevõtmistega. Seda enam üllatas meeldivalt heatasemeline noorte naiste lauluansambel Leelo ja entusiastlik rahvatantsurühm Kilplased, kelle esinemistest korduvalt osa saime.

Kuigi ka Eesti taasiseseisvumise ajal ja järel on hulk eestlasi kodumaalt Kanada läänerrannikule elama ja tööle siirdunud, ei tunneta tänased uusemigraandid enam sellist vajadust rahvuskaaslastega tihedama suhtlemise ja koostöö järele, nagu see oli endastmõistetav veel sõjajärgse põlvkonna puhul.

Keel kui rahvuse identiteedi alus

Kas ja kui palju peaksid välis-Eesti kogudused oma püsijäämise nimel varem või hiljem üle minema kohalikule keelele, ei oska mina hinnangut anda. Parimat lahendust nägime Toronto eesti baptistkoguduses, kus kõik jumalateenistused sünkroonselt inglise keelde tõlgitakse. See hoiab koguduses ka neid, kes eesti keelt enam ei valda.

Huvitav oli Vancouveri koguduse ajaloost lugeda, kuidas juba oma kiriku ehitamise ajal 1960ndatel aastatel pidas

tollane Kanada luterliku kiriku juhtkond oluliseks, et Peetri kogudus läheks võimalikult kiiresti üle inglise keelele, sest see aitaks põgenikel valutumalt sulanduda kohalikkude ellu ja teiste luterlike kogudustega. Rahvuskeelsetes jumalateenistustes nähti isegi teatud alaväärsuse ilmingut, millest soovitati võimalikult kiiresti vabaneda.

Nii õpetaja Helmut Piiri ajal 1960ndate keskel kui ka hiljem, järgmise õpetaja Thomas Vaga poolt üritati Peetri kirikus lisaks eestikeelsetele ka ingliskeelseid jumalateenistusi pidada, kuid huvi ja vajadus nende järele kadus peagi.

Eriti pani see lugu mind mõtlema, kui Vancouveri linna peal ringi jalutades hiinakeelsete kirjadega kirikute rohkus silma torkas. Erinevatel aegadel sinna elama asunud hiinlased moodustavad ligi veerandi Vancouveri elanikkonnast, kellest väga suur osa on kristlased. Muide, 1966.aastal ehitatud kolmas, nelipühi kallakuga Kodukirik nime kandnud Vancouveri eestlaste pühakoda kuulub täna samuti ühele hiinakeelsele kogudusele.

On tõsiasi, et kristlusel ei ole keelt ega

rahvust. Kuid ma arvan, et iga inimene suudab Jumala kui taevase Isaga kõige paremini suhelda ikkagi vaid oma emakeeles. Viimase suure sõja ajal ei lahkunud eestlased oma kodumaalt mitte vabatahtlike õnneotsijatena, nagu see juhtus 19.sajandil või 20.sajandi alguses, rääkimata tänapäevast. Sunnitult võõrsile sattunud eestlaste jaoks olid kirik ja eesti seltsid kodu kõrval ainsad kohad, kus tunti kokkukuuluvust kaotatud isamaaga ja sinna jäänud teadmata saatusega omastega. Aga kindlasti ka oma armsa emakeelega, mida keegi neilt ära võtta ei saanud.

Imekaunis Briti Columbia

Kõrgete kaljumägede taha jääva Kanada Vaikse ookeani ranniku avastasid eurooplased alles 18.sajandi teisel poolel. Inglise mereväekapteni George Vancouveri nime kannavad nii 1886. aastal mägede ja fjordide vahele rajatud linn kui ka rannikut Vaiksest ookeanist eraldav pikk ja kitsas saar. Vancouveri saare lõunatipus, Briti Columbia provintsi pealinnas Victorias on Peetri kogudusel kuulutuspunkt, kus

Toronto eestlaste ehitatud Peetri kirik sai valmis 1955.aastal

Soome arhitekti Viljo Revelli kavandatud Toronto raekoda

Helmuth Kalmann on üks Portlandi eestluse sümbolaid

Tallinna sõpruslinn Portland on rooside ja skulptuuride linn

palmipuudepüha laupäeval käisime ka eestikeelset jumalateenistust pidamas. Täna on 2,3 miljoniliseks kasvanud Suur-Vancouver Toronto ja Montreali järel Kanada suuruselt kolmas linnastu.

On öeldud, et Vancouver paikneb nii ilusas kohas, mis iga ateistigi usklikuks muudab. Lisaks kaunile loodusele on tegemist ka Kanada kõige soojema piirkonnaga, kus mõnel talvel kesklinna lund ei näegi. Kõrge kaljumäestik koos pisut madalama rannikuahelikuga hoiab ära põhja poolt tuleva külma ning Vaikne ookean omakorda toob sinna ohtralt sooja ja niisket õhku.

Eriti kontrastse kogemuse saime ülestõusmispühal, 31.märtsil, kui all-linnas mere ääres oli juba 18 soojakraadi ning rand päevitajatest tulvil. Samal ajal sõitsid paljud pikki pühi ära kasutades paksudes suusakombinesoonides linna kohal kõrguvasse mägedesse ja kaugemalegi talvemõnusi nautima.

Kuigi olime Vancouveris ainult pool aastat, nägime seal ära siiski kõige ilusama aastaaja, kui tuhanded dekoratiivsed jaapani kirsipuud õide puhkesid. Oma sealoleku viimasel nädalal viinamarjade ja tsitruseliste kasvatamiseks sobivat ja suviti lausa kõrbeks muutuvat Oganagani orgu külastades avastasime, et Briti Columbias on nii Kanada kantrimuusika kui ka veinipealinn.

Ontarios ja Quebecis

Aprilli lõpus oli meil võimalus lennata nädalaks Torontosse, mida võib pidada mitteametlikuks välis-Eesti pealinnaks ja mis oma 5 miljoni elanikuga on ühtlasi Kanada suurim linn. 28.aprillil oli mul au jutlustada ja teenida koos piiskop Andres Tauliga nii Toronto Peetri kui ka Ontario provintsi lõunaosas Niagaara jõe lähedale jääva St Catharinesi Pauluse koguduse jumalateenistusel.

Koos praost Mart Salumäega oli meeldiv võimalus Toronto eestlasi vaimulikult teenida ka nende Ehatare vanadekodus ja selle kõrval olevas Eesti kodus, kus elavad endaga veel iseseisvalt hakkama saavad eakad kaasmaalased. Pastor Jüri Puusaagi ja tema abikaasa Ellega käisime baptistikirikus ja Toronto eesti majas ning nautisime nende kodu külalislahkust.

Samuti õnnestus meil käia ka prantsuskeelses Kanadas, Quebeci provintsi suurimas linnas Montrealis, mis jättis nähtud Kanada linnadest kõige euroopalikuma mulje. Seal esitati Jaani kirikus osalesime EELK Kanada praostkonna sinodil.

Ameerika läänerrannikul

Mais tegime mõnepäevase reisi ka Ameerika poolele, et põgusalt tutvuda Vancouverist lõuna poole jäävate läänekalda rahvuskaaslastega. Seattle'i, Portlandi ja San Francisco eesti kogudusi teenib 76-aastane pastor Hendrik Laur,

kes on lapsena elanud Järvakandis. Olime tema ja ta lätlanast abikaasa Valda külalised nende kaunis kodu Olympias, mis on ühtlasi USA kõige loodepoolsema, Washingtoni osariigi pealinn. Septembri alguses oli meil suur rõõm neid ka Raplas ja Järvakandis vastu võtta.

Seda, kui väike meie maailm on, kogesime ka USA Oregoni osariigis Portlandis, mis on samuti üks läänerranniku eestlaste keskusi. Seal kohtusime üllatuslikult Keava päritolu Helmuth Kalmanniga, kelle õde ma olin 20 aastat tagasi Raplas matnud ja millest temagi oli tollal osa võtnud. Kõrgele eale vaatamata on ta siiani väga innukas eesti kiriku- ja seltsielu eestvedaja.

Kanada kogemus

Vancouveri ajale tagasi vaadates pakkus mulle isiklikult kõige suuremat elamust sealse vanema põlvkonna eestlaste põnevate saatuste ja rikkalike elukogemuste tundmaõppimine.

Et eestlased nii kaugel kodumaast oma emakeele ja isamaa-armastuse kõigele vaatamata säilitasid, on olnud Jumala ime ja väga suur õnnistus ka meie, kodueestlaste jaoks. Kõigis välis-Eesti kogudustes palvetati regulaarselt Eesti taasiseseisvumise eest juba siis, kui meie kodumaal ei võinud sellest veel unistadagi. Vabadus, mida me täna nii endastmõistetavalt naudime, on suurel määral just sealsete eestlaste usu vilil ja palve vastus.

Kokkuvõttes võisime tõdeda kahte olulist asja. Esiteks seda, millist Jumala imelist juhtimist ja hoidmist on kogunud mööda maailma laialipillatud töökad ja ettevõtlikud eestlased. Ja teiseks seda, kui koduselt me seal „viimse mere ääres“ elavate kaasmaalaste keskel ennast tegelikult tundsim.

Mihkel Kukk

Niagaara juga on üks Kanada loodusimesid ja peamisi turismimagneteid

Matkateed

Arved Paul

Sa, Isa, mõõdad minu rüppe anni
kuis Sinu meelest tarvis läheb mul.
Ja määrad valu-, õnnistusetunni,
kõik varjatugi elus nähtav Sul.

Nii olen võinud maitsta valgushurma,
teid, sillutanud päiksekullaga.
Siis jälle pimedust ja võitlusturma,
kust läbi tõid mu siiski eluga.

Kord paiskasid mu ette küllussarvest
küll tarkussõnu, mõistust üllamat,
kuid siiski viisid alamale järjest,
end leidsin põrmus armu kerjavat.

Ja oli vabadus mu maiseks osaks,
pilk avarustes, jalgel kerge samm.
Siin aga piirid, okasaiad tõkkeks,
hing ahastuses, ihus kustuv ramm.

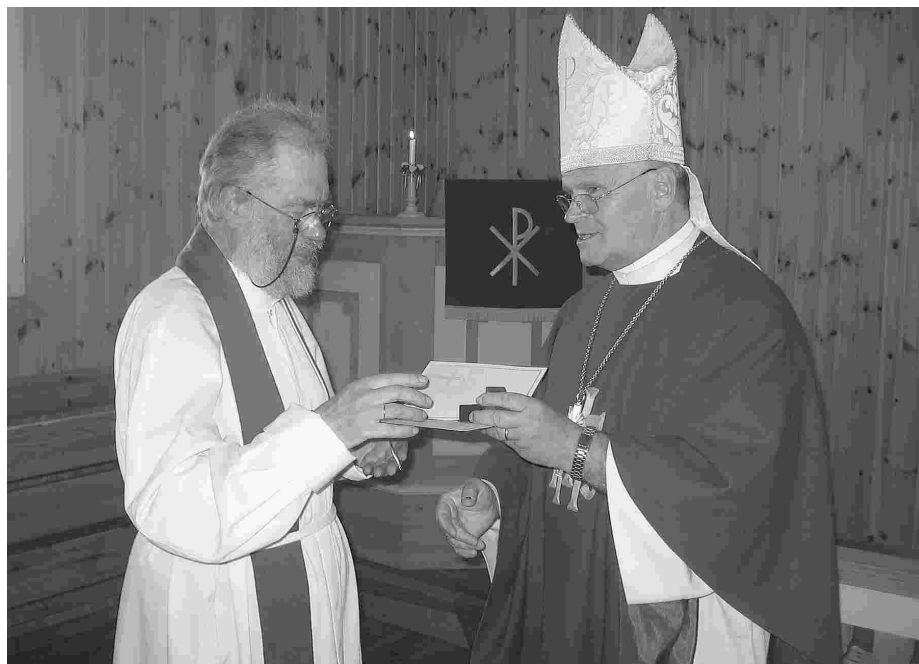
Kuid rännates nii kaduvuse radu,
kord kõrgustes, siis jälle sügaval
saab mõistetavaks – siin ei ole kodu,
veel ringi tallan võõral matkamaal.

Saab küllalt sest, kui oma matkateedel
võin taibata, mis tuleb Sinu käest.
Saad kiitust päeval, tänusõnu öösel,
veel nõtruseski elan Sinu väest.

Õpetaja **Arved Pauli** (1913-1960) Siberi
vangilaagris 1954. aastal kirjutatud
luuletus kogust „Ja nutan tuuldetallataivaid
karjamaid“

Õpetaja Kalju Kukk 70

2.augustil tähistas Järvakandi alevis elav ja sealset kogudust aktiivselt teenida
aitav emeritõpetaja Kalju Kukk oma 70.sünnipäeva. Pidulikul
jumalateenistusel Järvakandi Pauluse kirikus andis peapiiskop Andres Pöder
talle pikaajalise ja ustava teenimise eest EELK Tunnustusmärgi.

Kalju sündis 1943.aastal Pärnus ilmikjutlustaja peres ning asus kirikutöele
juba 21-aastasena - algul jutlustajana ja 1974.aastast ordineeritud
vaimulikuna. Ta on põhikohaga töötanud Paistu, Mehikoorma, Jämaja,
Anseküla, Puhja ja Rannu koguduses ning hooldanud või õpetajat asendanud
Treimanis, Häädemeestel, Toris, Vändras, Raplas, Juurus ja mujal.

Ligi paarkümmend aastat on Kalju vastutanud vennastekoguduse
palvetundide järjepidevuse eest Rapla koguduses. Samuti on olnud talle
südamelähedane regulaarne vaimulik teenimine Järvakandi hooldekodus.

Koguduse teated

Pühapäeviti kell 12 **armulauaga jumalateenistus kirikus**

Kuu I ja III neljapäeval kell 17 **piiblitund inglisaalis**

Kuu II ja IV laupäeval kell 12 **misjonitund inglisaalis**

Pühapäeviti kell 11 **pühapäevakool inglisaalis**

Esmaspäeviti kell 18 **segakoori harjutus inglisaalis**

Leerikool

pühapäeviti kell 13.30 inglisaalis, õnnistamine nelipühäl, 8.juunil

Kuldleer pühapäeval, 13.juulil, teatada osavõtust kantseleisse

Kihelkonnapäev 20.juulil – Hugo Lepnurm 100

Avame maestrole mälestuspingi kirikuaias. Palume selle valmistamiseks
annetusi Rapla koguduse arveldusarvele EE591010802000887000,
märgusõna Lepnurm100

Koguduse kantselei avatud T-R kell 9-15, P ja kirikupühadel enne ja

pärast jumalateenistust, telefon **48 55 470**, e-post: **rapla@eelk.ee**

kodulehekülj **www.eelkrapla.ee**

juhatuses esimees Raivo Erm **51 30 212**, **raivo@eelkrapla.ee**

õpetaja Mihkel Kukk **55 650 722**, **48 68 144**; **mihkel.kukk@eelk.ee**

diakon Kalle Kõiv, **50 12325**, **kalle.koiv@eelk.ee**

Fotod: Mihkel Kukk, Arvo Kuldkapp, Siim Solman ja erakogud
Toimetaja Ilme Veetamm, küljendaja Peeter Linnamäe, Edmund Laugasson
Trükikoda Erko Trükk